

«ВЕЛИКА УКРАЇНСЬКА ЮРИДИЧНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ»

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ ВИДАННЯ:

ТАЦІЙ В. Я., почесний президент НАПрН України, академік НАН України та НАПрН України (голова редколегії)

ШЕМШУЧЕНКО Ю. С., академік-секретар відділення екологічного, господарського та аграрного права НАПрН України, академік НАН України та НАПрН України (заступник голови редколегії)

ПЕТРИШИН О. В., президент НАПрН України, академік НАПрН України (відповідальний секретар редколегії)

БАРАБАШ Ю. Г., член-кореспондент НАПрН України

БИТЯК Ю. П., академік-секретар відділення державно-правових наук і міжнародного права НАПрН України, академік НАПрН України

БОРИСОВ В. І., академік НАПрН України

БОРИСОВА В. І., член-кореспондент НАПрН України

БУРОМЕНСЬКИЙ М. В., член-кореспондент НАПрН України

ГЕТЬМАН А. П., заступник академіка-секретаря відділення екологічного, господарського та аграрного права НАПрН України, академік НАПрН України

ГЕТЬМАН Є. А., головний учений секретар НАПрН України, член-кореспондент НАПрН України

ГЛІБКО С. В., директор Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

ГОНЧАРЕНКО В. Д., академік-секретар відділення теорії та історії держави і права НАПрН України, академік НАПрН України

ГУСАРОВ С. М., член-кореспондент НАПрН України

ДОВГЕРТ А. С., член-кореспондент НАПрН України

ЖУРАВЕЛЬ В. А., перший віце-президент НАПрН України, академік НАПрН України

КІВАЛОВ С. В., керівник Південного регіонального наукового центру НАПрН України, академік НАПрН України

КОМАРОВ В. В., академік НАПрН України

КРУПЧАН О. Д., директор Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, академік НАПрН України

КУЗНЄЦОВА Н. С., віце-президент НАПрН України, академік НАПрН України

КУЧЕРЯВЕНКО М. П., академік НАПрН України

ЛУК'ЯНОВ Д. В., член-кореспондент НАПрН України

МАКСИМОВ С. І., член-кореспондент НАПрН України

НАСТЮК В. Я., член-кореспондент НАПрН України

НОР В. Т., академік НАПрН України

ОРЛЮК О. П., академік НАПрН України

ПИЛИПЧУК В. Г., академік НАПрН України

ПРИЛИПКО С. М., академік НАПрН України

СЕРЬОГІНА С. Г., директор Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України, член-кореспондент НАПрН України

СКРИПНЮК О. В., академік НАПрН України

ТИХИЙ В. П., радник президії НАПрН України, академік НАПрН України

УСТИМЕНКО В. А., член-кореспондент НАН України та НАПрН України

ШАКУН В. І., академік НАПрН України

ШЕПТЬКО В. Ю., академік НАПрН України

ШУЛЬГА М. В., член-кореспондент НАПрН України

Національна академія правових наук України
Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ВЕЛИКА УКРАЇНСЬКА ЮРИДИЧНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ

У двадцяти томах

Том 12

СІМЕЙНЕ ПРАВО

Харків
«Право»
2021

УДК 340(477)(031)

В27

Редакційна колегія 12-го тому:

В. І. Борисова (голова),
Л. В. Красицька (заступник голови)
Ю. Є. Ходико (відповідальний секретар)
Н. С. Кузнєцова, О. В. Кохановська, В. А. Ватрас,
В. І. Труба, О. А. Явор

В27 Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. — Харків : Право, 2016— .

ISBN 978-966-937-048-8

Т. 12 : Сімейне право / редкол.: В. І. Борисова (голова) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — 2021. — 480 с. : іл.

ISBN 978-966-998-187-5

Видання є систематизованим зведенням знань про поняття, категорії, норми сімейного права, основні міжнародні правові акти у сфері сімейного права. Розглядаються теоретичні і практичні проблеми науки та практики застосування сімейного законодавства України.

Розраховано як на науковців, викладачів, студентів закладів вищої освіти, так і на суддів, адвокатів, прокурорів, інших фахівців у галузі права, а також на всіх тих, кого цікавить сімейне право.

УДК 340(477)(031)

ISBN 978-966-998-187-5 (т. 12)

ISBN 978-966-937-048-8

© Національна академія правових наук України, 2021

© Інститут держави і права імені В. М. Корецького
НАН України, 2021

© Національний юридичний університет імені Яро-
слава Мудрого, 2021

© Видавництво «Право», 2021

особа, яка бажає зареєструвати шлюб. Держ. реєстрація шлюбу проводиться у присутності нареченого та нареченої у приміщенні, визначеному адміністрацією установи виконання покарань (пп. 18–21 гл. 2 розд. III Правил держ. реєстрації актів цив. стану в Україні).

Держ. реєстрація шлюбу з особами, щодо яких застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, здійснюється відділом держ. реєстрації актів цив. стану в слідчих ізоляторах лише з письмового дозволу органу досуд. розслідування, суду (судді), у провадженні яких знаходиться справа, у тому самому порядку і за тими самими правилами, які встановлені для держ. реєстрації шлюбу в установах виконання покарань (п. 22 гл. 2 розд. III Правил держ. реєстрації актів цив. стану в Україні).

За заявою наречених держ. реєстрація шлюбу проводиться в урочистій обстановці (абз. 2 ч. 1 ст. 33 СК України). Про таке бажання наречені добровільно зазначають у спеціальній заяві. Проведення реєстрації шлюбу в урочистій обстановці має характер додаткових послуг, за надання яких ОДРАЦС має право вимагати додаткової оплати.

Лит.: Правила державної реєстрації актів цивільного стану в Україні: затв. наказом М-ва юстиції України від 18.10.2000 № 52/5 (у ред. наказу М-ва юстиції України від 24.12.2010 № 3307/5) // Офіційний вісник України, 2000, №42, ст. 1803; Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01.07.2010 № 2398-VI // Відомості Верховної Ради України, 2010. № 38, ст. 509.

О. А. Явор.

МОМЕНТ ПРИПІНЕННЯ ШЛЮБУ У РАЗІ ЙОГО РОЗІРВАННЯ – день, з якого шлюб визнається таким, що припинився.

Момент припинення шлюбу розрізняється залежно від того, за якою процедурою шлюб розривається: а) якщо шлюб розривається ОДРАЦСом у порядку ст. 106 та 107 СК України (адмін. порядок), він припиняється у день реєстрації розірвання шлюбу, тобто у день внесення відомостей до Держ. реєстру актів цив. стану громадян про розірвання шлюбу (ч. 1 ст. 114 СК України); б) якщо шлюб розривається судом, то момент припинення шлюбу залежить від терміну постановлення рішення про розірвання шлюбу.

Правила визначення моменту розірвання шлюбу за рішенням суду зазнали істотних змін у зв'язку з набранням чинності СК України, тому для визначення моменту припинення шлюбу, який розірваний судом, має значення день постанови рішення суду про розірвання шлюбу: а) якщо рішення суду про розірвання шлюбу постановлене судом до набрання чинності СК України (до 1 січ. 2004), то шлюб припиняється у день, коли подружжя (один з них) на підставі рішення суду зареєстрував розірвання шлюбу в органах реєстрації актів цив. стану (ст. 44 КпШС України). Якщо подружжя (один із них) після набрання законної сили рішенням суду про розірвання шлюбу не звернувся до органу реєстрації актів цив. стану за реєстрацією розірвання шлюбу, шлюб не вважається таким, що припинився; б) якщо рішення суду про розірвання шлюбу постановлене судом після набрання чинності СК України

(після 1 січ. 2004), то шлюб, розірваний у суді, припиняється у день набрання чинності рішенням суду про розірвання шлюбу (ч. 2 ст. 114 СК України).

Момент набрання законної сили рішенням суду про розірвання шлюбу залежить від того, чи подана апеляційна скарга на це рішення: а) якщо апеляційну скаргу не було подано, за заг. правилом, рішення суду набирає законної сили через 30 днів з дня його проголошення. Якщо в суд. засіданні було оголошено лише вступну та резолютивну частину суд. рішення або у разі розгляду справи (вирішення питання) без повідомлення (виклику) учасників справи, зазначений строк обчислюється з дня складення повного суд. рішення. Учасник справи, якому повне рішення або ухвала суду не були вручені у день його (її) проголошення або складення, має право на поновлення пропущеного строку на апеляційне оскарження на рішення суду – якщо апеляційна скарга подана протягом 30 днів з дня вручення йому повного рішення суду (ст. 354 ЦПК України); б) у разі подання апеляційної скарги рішення суду, якщо його не скасовано, набирає законної сили після розгляду справи апеляційним судом. Згідно зі ст. 384 ЦПК України постанова суду апеляційної інстанції набирає законної сили з дня її прийняття.

Відповідно до ч. 2 ст. 115 СК України рішення суду про розірвання шлю-

бу після набрання ним законної сили надсилається судом до ОДРАЦСу за місцем ухвалення рішення для внесення відомостей до Держ. реєстру актів цив. стану громадян та проставлення відмітки в актовому записі про шлюб. Для визначення моменту припинення шлюбу така реєстрація юрид. значення не має.

Важливість визначення моменту припинення шлюбу полягає в тому, що з цього часу настають наслідки припинення шлюбу: а) жінка та чоловік, шлюб між якими розірваний, втрачають прав. статус подружжя; б) припиняє дію презумпція спільної сумісної власності на майно, набуте жінкою та чоловіком. З моменту припинення шлюбу набуте в майбутньому майно буде належати на праві власності тій особі, яка його набула; в) припиняє дію презумпція походження дитини від подружжя. Якщо дитина народилася через 10 місяців з моменту розірвання шлюбу, вона не вважається такою, що походить від подружжя; г) виникає право на повторний шлюб. Відповідно до ст. 116 СК України після розірвання шлюбу та одержання Свідоцтва про розірвання шлюбу або рішення суду, яке набрало законної сили, особа має право на повторний шлюб; д) у того з подружжя, хто змінив своє прізвище у зв'язку з реєстрацією шлюбу виникає право відновити своє дошлюбне прізвище.

О. М. Пономаренко.

Довідкове видання

ВЕЛИКА УКРАЇНЬСЬКА ЮРИДИЧНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ

У двадцяти томах

Том 12

СІМЕЙНЕ ПРАВО

12-й том уміщує 251 статті, 3 ілюстрації

Редактори: *О. М. Нещеретна, С. А. Пашинська*

Коректори: *М. М. Поточняк, Т. М. Тростінська*

Технічні редактори: *А. Т. Гринченко, О. А. Федосєєва*

Підписано до друку з оригінал-макета 30.04.2021
Формат 70×100/16. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Ум. друк. арк. 38,7. Обл.-вид. арк. 34,4. Тираж 500 прим.
Вид. № 2733.

Видавництво «Право»

Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
вул. Чернишевська, 80а, Харків, 61002, Україна

Тел./факс (057) 716-45-53

Сайт: <https://pravo-izdat.com.ua>

E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua

E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції – серія ДК № 4219 від 01.12.2011

Виготовлено у друкарні ТОВ «ПРОМАРТ»

Тел. (057) 717-28-80